

101462

Gudbrandsdalen 21/3-92.

Slutter ikke krigen snart?

Det ville egentlig være pinlig å tilhøre et folk som har verdensrekord i landsforræderi. Men det ville vi nordmenn gjøre, om vi tok alvorlig svart/hvitt-malingen fra okkupasjonsårene og «landssvikoppgjørets» tid. Ingen annen nasjon hadde så mange dømte som den nest minste av alle berørte. Altså Norge. Som prosent av folketallet blir det den rene katastrofe.

Det ligger meget nær å tenke, hvis man først skal tillate seg det, — at det dreier seg om noe helt annet enn forrædere. Kanskje var det også derfor man innførte det nye ordet «landssvik?» For forræderi visste folk hva var. Denne juridiske og lingvistiske nyskaping kunne lettere sjongleres med. Tenker man videre — helt ufarlig har ikke det alltid vært — kunne det f.eks. dreie seg om en storstilet jakt på syndebukker. Så lenge all oppmerksomhet kunne konsentreres om godt 96 000 «mistenkelige», og siden nær 45 000 dømte, var det mindre sannsynlig at noen skulle komme til orde med det grunnleggende spørsmål om hvorfor Norge i det hele tatt kom inn i verdenskrigen. Det var dengang

det land på det europeiske fastland som var lettest å forsvare, men så gikk det allikevel som det gjorde. Med dette spørsmål stillet ville førkrigspolitikerne for alvor komme i søkelyset, og der trivdes de absolutt ikke. De få som i det hele tatt kom til orde med slike spørsmål, ble systematisk nedrakket og mistenkeliggjort, noen tok også politi og påtalemyndighet seg av.

Men hadde man ikke hatt Quisling, måtte man ha oppfunnet ham. Ingenting ville nemlig i mangel av denne jokeren i forklaringen ha gått annerledes enn det gjorde. Etersom en dyperegående drøftelse av hendelser, årsaker og sammenhenger ikke var mulig — å antyde ønsket om en slik var i seg selv betenkelig nær «landssvik» — ble «landssvikerne» imidlertid gode å ha.

Siden har de vært så godt som avskåret fra å fremlegge sitt syn. Først i de seneste år har dette endret seg, og renommerte forskere som Dahl, Pryser og Sørensen har svært klart vist at virkeligheten var helt annerledes enn det tidens maktavere ville ha oss til å tro. Og lenge før dem, Svein Blindheim, en av våre høyest dekorerte offiserer fra Kp. Linge, og Milorg, siden også han historiker. Hans krig sluttet i 1945. Deltagere er gjerne blant de første til å merke at en krig er slutt. Egen innsats avler ofte også respekt for andres. Fortsettelseskrigerne finnes helst blant folk som i den aktuelle tid ikke foretok seg noen verdens ting, og blant slike som på den tid i det hele tatt ikke var født.

De fire nevntes arbeider om norsk okkupasjonshistorie anbefales Tommy Skar til nærmere studium. Han er kommet i harnisk over NRK-intervjuet med NS-ordføreren i Dovre. Studiet vil ta tid, men vil til gjengjeld redde ham fra faren for nok en gang å komme med bombastiske uttalelser om et komplisert saksfelt som han åpenbart ikke behersker.

De av ham etterlyste «motforestillinger» til NS-ordføreren fremstilling har vi alt hørt i 50 år, så ingen skade er skjedd ved at de ikke også kom med i intervjuprogrammet. Heller ikke bør Skar uttale seg som tilgivelsesautorisert overfor mennesker hvis handlinger fant sted lenge før han selv ble født. Gud kan tilgi, og mennesker som urett er begått mot. I denne sammenheng ikke Skar, som ikke er noen av delene. Heller ikke bør han røre sammen NS-folks virke i Norge med jøders skjebne i tyske KZ-leire, eller med ofre for medisinske eksperimenter sammesteds. Ingen på disse kanter hadde på den tid hørt om dette.

Men hvis Skar endelig vil fastholde denne koblingen, må han kunne svare på dette spørsmålet: Var alle kommunister og «jössinger» etter vår påståtte «allianse» med Stalin (vi har aldri hatt noen slik, men på den påstanden beror riktignok frontkjemperdommene) på samme vis medskyldige i Stalins forbrytelser? Og om dem visste man allerede da svært meget. Dertil hadde de enda langt mere horrible og groteske dimensjoner enn noe som kan påføres Hitler. Er svaret nei, gjelder selvfølgelig samme logikk for NS-folk vis-a-vis Tyskland. Fastholdes den opprinnelige slutning, blir det ikke videre kjekt lenger å ha vært «jössing», heller. Kjekt blir det til slutt da bare å tilhøre Skars unge garde, som ikke hadde noe med noe av dette å gjøre, og følgelig heller ikke måtte ta standpunkt til de brennende spørsmål dengang de virkelig forelå. Men for den som ikke måtte det, sømmer det seg å være varsom i sin dom over andre.

P. O. Storlid.